

РОЗДІЛ 8
КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА;
СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 343

ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ЩОДО РОЗКРИТТЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОСТУПКІВ

EVALUATION OF POLICE ACTIVITIES IN RELATION TO THE DISCLOSURE OF CRIMINAL MISDEMEANORS

Валусва Л.В.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри цивільного і трудового права

Національного університету «Одеська морська академія»

Стаття присвячена одній з актуальних практичних і теоретичних проблем – організаційній побудові, розподілу повноважень, порядку здійснення процесуальної діяльності органами досудового розслідування і дізнання в поліції, а також оцінці ефективності її роботи. Проаналізовано мету формування категорії кримінальних проступків у кримінальному праві через призму кримінально-процесуальних цілей – спрощення процедури їх розслідування і зменшення навантаження на професійних слідчих із метою зосередження сил поліції на розслідуванні тяжких злочинів. Зауважено на необхідності завершення реформування системи органів досудового розслідування, зокрема необхідності чіткого розподілу повноважень із розслідування між слідчими і оперативними підрозділами. Підкреслено сутність змісту поняття «дізнання» та «розкриття злочину». Наголошено на необхідності домогтись ефективного досудового розслідування дрібних злочинів (хуліганство, шахрайство, квартирні крадіжки, крадіжки телефонів, велосипедів, речей із машин, тамбурів), тобто тих, які безпосередньо стосуються пересічного громадянина і процент розкриття яких є найменшим, оскільки розкриття саме цих злочинів впливає на ступінь довіри до поліції пересічного громадянина. Виявлено недоліки щодо дотримання принципу законності під час розслідування кримінальних проступків у Законі України від 22.11.2018 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень», зокрема щодо встановлення послідовності здійснення деяких процесуальних дій із метою отримання процесуальних джерел доказів.

З огляду на положення Закону України «Про Національну поліцію» щодо введення нового основного показника ефективності роботи поліції – довіри населення звернено увагу на потенційну можливість поліції чинити опосередкований вплив на державну статистичну функцію з оцінки ефективності своєї роботи шляхом наймання незалежної соціологічної служби за умовами публічних закупівель для проведення такого дослідження.

Ключові слова: органи досудового розслідування, ефективність, процедура розслідування, проступок, розподіл повноважень, ступінь довіри, громадяни.

The article is devoted to one of the actual problems – the organizational structure, the distribution of powers, the procedure for the implementation of procedural activities by the organs of pre-trial investigation and police inquiry, as well as the assessment of the effectiveness of work of the police. Analyzed the purpose of forming the category of criminal offenses in criminal law through the prism of criminal procedure goals – to simplify the procedure for their investigation and reduce the burden on professional investigators, which will allow the police to concentrate forces on the investigation of serious crimes. Noted the need to complete the reform of the system of pre-trial investigation organs, in particular the need for a clear distribution of investigative powers between investigators and operational units. The essence of the content of the concept of “inquiry” and “crime disclosure” is underlined. Identified the need to achieve effective pre-trial investigation of minor crimes such as hooliganism, fraud, burglary, theft of phones, bicycles, things from cars, from vestibules, that is, those that directly concern the ordinary citizen and the percentage of disclosure of which is the smallest, since disclosure of these crimes that affect the degree of trust in the police of the ordinary citizen.

Identified deficiencies in the observance of the principle of legality in the investigation of criminal offenses in the Law of Ukraine of November 22, 2018 “On amendments to certain legislative acts of Ukraine concerning the simplification of pre-trial investigation of certain categories of criminal offenses”. In particular regarding the sequencing of certain procedural actions in order to obtain procedural sources evidence.

Taking into account the provisions of the Law of Ukraine “On the National police” on the introduction of a new main indicator of police performance – public confidence, attention is drawn to the potential ability of the police to indirectly influence the state statistical function of assessing the effectiveness of their work by hiring an independent sociological service to conduct such a study.

Key words: organs of pre-trial investigation, effectiveness, investigation procedure, misconduct, distribution of powers, degree of trust, citizens.

В умовах посилення всебічної взаємозалежності держав та зближення споріднених національних спільнот наша держава взяла курс у напрямі правової євроінтеграції, що надалі має призвести до гуманізації сфери кримінальної відповідальності, насамперед, за ті правопорушення, які не тягнуть за собою тяжких наслідків. Гуманізація сфери кримінальної відповідальності передбачає, що не буде вважатись кримінальним правопорушенням дія або бездіяльність, яка хоча формально і містить ознаки будь-якого діяння, передбаченого Кримінальним кодексом України (далі ККУ), через малозначність не становить суспільної небезпеки, тобто не заподіяла і не могла заподіяти істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі. Навпаки, запровадження інституту кримінального проступку стане вагомим кроком у забезпеченні принципу невідворотності

покарання, підвищенні ефективності кримінальних розслідувань та дотриманні процесуальних гарантій осіб, які приймаються до відповідальності. З набуттям чинності новою нормою ККУ щодо поняття кримінального проступку спрощується процедура їх розслідування, що, своєю чергою, за прогнозами фахівців, має вплинути на збільшення динаміки розкриття усіх кримінальних правопорушень.

Таким чином, вдосконалюючи нормативну базу і впроваджуючи нові засади побудови, кадрового забезпечення, організації діяльності, розподілу повноважень у системі правоохоронних органів, серед яких поліція є особливою складовою частиною, що здійснює професійну діяльність із захисту життя, здоров'я, прав і свобод громадян, законодавець розраховує на позитивне сприйняття таких змін населенням і європейськими спостерігачами.

Реформування законодавства щодо кримінальної відповідальності та системи правоохоронних органів, особливо органів досудового розслідування, є однією з умов інтеграції України в міжнародну правову спільноту. Питання теорії кримінально-процесуального права, практики діяльності органів досудового розслідування та запровадження інституту кримінальних правопорушень привертають увагу багатьох вчених – Л.В. Головка, О.І. Литвинчука, Д.Г. Мулявки, А.М. Михайлюка, Є.Л. Стрельцова, М.І. Сірого, О.А. Солдатенко, П.Л. Фріса, М.І. Хавронюка, В.М. Плішкіна, Р.М. Яковлева та інших. Водночас зроблений ними аналіз неповною мірою відображає усі аспекти означеної проблематики. З огляду на це видається доцільним з'ясувати, яких наслідків слід очікувати від впровадження в українське законодавство деяких нововведень щодо організації діяльності поліції під час розслідування кримінальних проступків із метою підвищення динаміки їх розкриття та оцінки ефективності роботи поліції.

Метою статті є розгляд можливостей підвищення ефективності розслідування кримінальних проступків як найпоширеніших правопорушень, що трапляються в житті пересічного громадянина, шляхом реформування системи управління та оцінки якості діяльності органів досудового розслідування і дізнання в поліції з кінцевою метою – зміцнення законності та збільшення ступеня довіри населення.

Створюючи Національну поліцію автономним органом виконавчої влади, законодавець запровадив також нові принципи його діяльності та нову структуру, розробив інструкції, які регламентують втілення в життя низки заходів щодо здійснення необхідних кроків та ін. З плином часу вже можна робити деякі висновки та бачити недоліки.

Як зауважував В.М. Плішкін, управління безпосередньо правоохоронними органами є особливим видом діяльності спеціально створених апаратів та спеціально призначених посадових осіб стосовно упорядкування системи органів внутрішніх справ, забезпечення її оптимального функціонування і розвитку для ефективного вирішення завдань по боротьбі зі злочинністю та охороні громадського порядку, які поставлені перед нею [1, с. 22].

Концепція реформування кримінальної юстиції України від 8 квітня 2008 р. передбачала кардинальне реформування системи кримінальної юстиції відповідно до положень міжнародних договорів, ратифікованих Україною, досягнень національного законодавства, традиційних європейських цінностей щодо захисту прав та основоположних свобод людини і громадянина.

У Концепції сказано, що попередні численні зміни у структурі органів кримінальної юстиції не мали системного характеру. Вони були переважно спрямовані на задоволення відомчих інтересів і не забезпечили створення оптимальної системи попередження злочинних діянь, їхнє виявлення, розслідування та покарання винних осіб.

Система органів, які традиційно називають «правоохоронними» (органи внутрішніх справ, Служби безпеки України, Державна прикордонна служба України, податкова міліція та інші органи, що мають повноваження провадити дізнання, слідство, застосовувати адміністративні санкції), створена як механізм переслідувань і репресій, не була трансформована в інститут захисту і відновлення порушених прав осіб. Не вживалося ефективних заходів щодо зниження рівня корупції в цій системі [2].

З набранням чинності Закону України від 22.11.2018 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» на початку 2020 р. вступають в силу ст. 12 «Класифікація злочинів» ККУ та одночасно з нею глава 25 «Особливості досудового розслідування кримінальних проступків» Кримінально-процесуального кодексу України (далі – КПКУ), яка встановлює щодо кримінальних проступків проведення досу-

дового розслідування відповідно до загальних положень щодо проведення досудового розслідування, але з винятками, передбаченими для розслідування кримінальних проступків, тобто розслідування у формі дізнання, спрощеної формі з недовгими строками досудового розслідування, обмеженою можливістю застосування запобіжних заходів, негласних слідчих (розшукових) дій та ін.

Згідно з ККУ кримінальним проступком є діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачено основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або інше покарання, не пов'язане з позбавленням волі [3].

Тобто до кримінальних проступків будуть належати злочини невеликої тяжкості, які не мають значного ступеня суспільної небезпеки та адміністративні правопорушення, які мають характер кримінальних і за які встановлено такі стягнення, як виправні роботи та адміністративний арешт до 15 діб. Кримінальними проступками стануть теперішні найменш тяжкі злочини та найбільш тяжкі адміністративні проступки. Отже, Закон про внесення змін від 22.11.2018 р. внесе їх не тільки в кримінальне, але й в адміністративно-деліктне та кримінально-процесуальне законодавство.

За прогнозами фахівців, формування категорії кримінальних проступків дасть змогу значно зменшити навантаження на кваліфікованих спеціалістів, тобто слідчих, що, своєю чергою, надасть змогу поліції нарешті зосередити увагу на розслідуванні тяжких та особливо тяжких злочинів.

Спростивши процедуру розслідування щодо кримінальних проступків, законодавець розраховує на збільшення динаміки їх розкриття, хоча їхня суспільна небезпека невелика, але частка злочинів невеликої тяжкості або середньої тяжкості, таких як некваліфіковані крадіжки, шахрайства, легкі тілесні ушкодження, становить майже 50% від усіх розслідуваних. Тяжкі та особливо тяжкі злочини становлять тільки чверть [4].

Тож яким чином домогтись ефективного досудового розслідування саме дрібних злочинів (хуліганство, шахрайство, квартирні крадіжки, крадіжки телефонів, велосипедів, речей із машин, тамбурів), тобто тих, які безпосередньо стосуються пересічного громадянина і процент розкриття яких є найменшим, що значно впливає на ступінь довіри до поліції пересічного громадянина?

Відповідаючи на це риторичне запитання, з'ясуємо, кого уповноважує закон на досудове розслідування у формі дізнання.

Так, згідно зі ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію» завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, надання в межах, визначених законом, послуг, допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [5].

Нині в Україні законодавством визначено шість державних органів, посадові особи яких уповноважені провадити досудове розслідування щодо кримінальних правопорушень із двома структурними одиницями в них, – це відомчі органи досудового розслідування і відомчі оперативні підрозділи (на кшталт кримінальної поліції).

Згідно з наказом МВС України органами досудового розслідування є слідчі відділи (відділення) територіальних (відокремлених) підрозділів поліції [6]. Та згідно з Наказом МВС України «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні» органи досудового розслідування (тобто слідчі), підрозділи кримінальної поліції (тобто оперативники), міжрегіональні територіальні

органи Національної поліції та їх територіальні (відокремлені) підрозділи є основними службами, які виконують обов'язки з розкриття кримінальних правопорушень органами поліції і відповідають за кінцевий результат цієї роботи за напрямками діяльності [7].

Закон про внесення змін від 22.11.2018 р. вносить їх і в ч. 1 ст. 3 КПКУ, визначаючи дізнавача: «Дізнавач – це службова особа підрозділу дізнання органу Національної поліції, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу Державного бюро розслідувань, у випадках, установлених КПК, уповноважена особа іншого підрозділу зазначених органів, які уповноважені в межах компетенції, передбаченої КПК, здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків».

Закон також вносить зміни у ст. 38 КПК України, сформульовані таким чином: «Органами досудового розслідування є органи, що здійснюють досудове слідство і дізнання. Досудове слідство здійснюють: 1) слідчі підрозділи органів Національної поліції; органів безпеки; органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства; органів Державного бюро розслідувань; 2) підрозділ детективів, підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України. Дізнання здійснюють підрозділи дізнання або уповноважені особи інших підрозділів: а) органів Національної поліції; б) органів безпеки; в) органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства; г) органів Державного бюро розслідувань; г) Національного антикорупційного бюро України».

У Законі України «Про прокуратуру» законодавець також розділяє поняття «оперативно-розшукова діяльність», «дізнання» і «слідство». У п. 3 ч. 1 ст. 2 Закону сказано, що до функцій прокуратури належить нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство [8].

Отже, законодавець знову пропонує таку категорію службової особи як дізнавач – службова особа правоохоронних органів, що здійснює досудове розслідування кримінальних проступків. Далі, як сказано в законі, дізнання мають здійснювати підрозділи дізнання або уповноважені особи інших підрозділів: органів Нацполіції; безпеки; органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства; ДБР; НАБУ. Тобто дізнання здійснюватиметься тими самими органами, а точніше, дізнавачами – поліцейськими, уповноваженими особами органів досудового розслідування, що й слідство. За таких умов не зрозуміло, за яким принципом розподіляється тягар навантаження і відповідальності між дізнавачем, слідчим і оперативником за результати розкриття кримінальних проступків. Постає питання щодо чіткішого врегулювання їхніх повноважень у КПКУ.

Загадаємо характеристику змісту поняття «дізнання». Дізнання – це така форма самостійної досудової процесуальної діяльності щодо розслідування кримінальних проступків, яка проводиться з метою їх виявлення, запобігання, припинення і розкриття за загальними правилами досудового слідства, але з особливостями, передбаченими КПКУ щодо розслідування кримінальних проступків. Якщо характеризувати структурні елементи цього поняття через призму коефіцієнту корисної дії від слідчої роботи поліції, то, мабуть, найбільш цікавим буде останній елемент – розкриття.

Дуже вдало розкривають Р.М. Яковлев і Д.Г. Мулявка у науковій роботі «Реформування органів досудового розслідування в Україні» змістовність і проблематику процесу «розкриття злочину». Це, як вони визначають, – встановлення наявності суспільно небезпечного діяння і особи, яка його вчинила, – це не стадія розслідування, а його органічна складова частина, його ціль. Саме стугчне розділення процесу розслідування злочину на дві стадії (роз-

криття і слідство) і стало, на нашу думку, причиною виникнення проблеми співвідношення компетенції між слідчими органами і «органами дізнання» під час розслідування злочинів, внаслідок якої роль органів досудового розслідування в системі правоохоронних органів зводилась до процесуального оформлення слідчими здобутих (як правило, у процесі проведення оперативно-розшукових заходів оперативними підрозділами органів дізнання) доказів.

Підпорядкованість слідчих і оперативних підрозділів різним структурам у межах одного правоохоронного органу, різниця у методах та оцінці діяльності, необхідність процесуального закріплення органом слідства здобутих оперативним підрозділом доказів, як правило, не сприяють швидкості розслідування, як того бажає постражданий від злочину та вимагають правосуддя й суспільство. Так, згідно з усталеною практикою (закріпленою на нормативному рівні, про що ми зауважили вище) встановлюють особу, яка вчинила кримінальне правопорушення (при «неочевидності» злочину), співробітники оперативного підрозділу (як правило, карного розшуку), тоді як процесуальне закріплення доказів щодо її вини, інших обставин правопорушення вже знаходиться в компетенції слідчих. При такому розподілі важко не побачити, що такі дії на практиці (у своїй загальній масі) розмежовані у часі. Так, кримінально-процесуальне законодавство передбачає, що слідчий має надати письмове доручення працівнику оперативного підрозділу для проведення відповідних слідчих (розшукових) дій. Все це, передусім, впливає на своєчасність, яка є однією з ознак ефективності роботи органів досудового розслідування. Інколи це позначається і на допустимості доказів, оскільки оперативні підрозділи не завжди діють у процесуально визначених межах. Крім того, така система приховує в собі потенціальний корупційний ризик. Це викликано тим, що кінцевий результат всієї діяльності з розслідування кримінального правопорушення, тобто здійснення правосуддя щодо кожного вчиненого злочину, фактично безпосередньо не стосується ні слідчих, ні оперативних підрозділів.

Отже, одночасне покладання функції з розкриття злочину на оперативні підрозділи (наприклад, карного розшуку, протидії наркозлочинності тощо) і органи досудового розслідування призводить до дублювання дій, позначається на строках проведення слідства, визнання в суді доказів недопустимими (внаслідок отримання їх співробітниками оперативних підрозділів із порушенням процесуальних правил, у т.ч. щодо допуску захисника), корупційного ризику, а також подвійного фінансування з боку держави при отриманні одного результату [9, с. 55, 58–59].

Щодо цього питання ось що зауважує юрист-практик, заслужений юрист України Г. Мамка: «Це справді «державницький» підхід. Він дуже нагадує провал у так званому експерименті з детективами – об'єднання в одному співробітнику повноважень оперативника та слідчого. На сьогодні фактично ядро кримінальної поліції не реформовано. На практиці слідчі та оперативники продовжують конкурувати між собою, ніяк не поділяючи повноваження, ведуть бюрократичні війни... Це також нагадує той безлад, який відбувається під час розслідування антикорупційних злочинів, війну між відомствами тощо» [10].

Крім того, є багато зауважень щодо реламентації питань із дотримання законності під час розслідування проступків. Наприклад, Законом про внесення змін від 22.11.2018 р. сказано, що розслідування кримінальних проступків буде проводитися за спрощеною процедурою, включаючи скорочені строки – не більше 72 годин із моменту повідомлення особі про підозру чи затримання, а в інших випадках – у строк до одного місяця. За невідкладних обставин, дізнавач до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі ЄРДР) матиме право оглядати місце події, вилучати знаряддя вчинення проступку, речі, документи, а також відбирати пояснення,

проводити медичне освідчення, отримувати висновок спеціаліста і знімати показання з технічних приладів, які мають функцію фотозйомки, відеозапису (останні три, крім загальних, належатимуть до процесуальних джерел доказів у провадженні про кримінальні проступки).

Таким чином, щодо процесуальних джерел доказів (наприклад, відбирання пояснень до внесення відомостей про правопорушення в ЄРДР та ін.), перш за все, треба відрегулювати питання законності усталених процедур їх здійснення.

Законом України «Про Національну поліцію» введено новий основний показник ефективності роботи поліції – це довіра населення. Згідно з ч. 3 ст. 11 Закону рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції.

Відповідно до п. 7 Порядку проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції вона уповноважена визначати: питання, за якими проводиться дослідження та питаннями; строки проведення оцінки; незалежну соціологічну службу, яка проводитиме оцінку; ступінь репрезентативності соціальних груп населення. Відповідно до п. 8. Незалежна соціологічна служба, яка проводить оцінку: готує програму проведення дослідження; опитувальник за визначеними Національною поліцією питаннями; проводить дослідження рівня довіри населення до Національної поліції; узагальнює та аналізує результати дослідження, оцінює рівень довіри населення до Національної поліції; готує підсумкову аналітичну

інформацію про результати проведення оцінки і надає її Національній поліції України [11].

З наведеного нормативного акта зрозуміло, що незалежну соціологічну службу, яка проводитиме оцінку рівня довіри населення до поліції, Нацполіція обирає самостійно за умовами Закону України «Про публічні закупівлі». Наскільки об'єктивними будуть статистичні дані соціологічного дослідження щодо рівня такої довіри населення та оцінка виконавцем – Незалежною соціологічною службою результатів роботи замовника – Нацполіції за його ж плату, можна тільки здогадуватися.

Як зауважує експерт групи з реформування органів правопорядку Реанімаційного пакету реформ Є. Кропивін, необхідне створення незалежного органу-розпорядника кримінальної статистики і передача йому відповідних функцій [12].

Отже, незважаючи на перманентне реформування в Україні кримінально-процесуального законодавства, системи органів досудового розслідування, попри необхідність введення інституту кримінальних проступків та підвищення статистики їх розкриття, механізм практичного втілення ще потребує серйозного допрацювання та корекції на законодавчому рівні, зокрема щодо таких питань, як додержання принципу законності під час здійснення кримінально-процесуальних дій і процедур, чіткого розподілу повноважень між слідчими і оперативними підрозділами та змоги поліції справляти вплив на статистичну функцію щодо оцінки ефективності своєї роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Плішкін В.М. Теорія управління органами внутрішніх справ : підручник / за ред. канд. юрид. наук Ю.Ф. Кравченка. Київ : Національна академія внутрішніх справ України, 1999. 702 с.
2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 лютого 2008 р. «Про хід реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів» Концепція реформування кримінальної юстиції України. Указ Президента України від 08.04.2008 р. № 311/2008. Дата оновлення : прийняття від 08.04.2008 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/311/2008> (дата звернення 11.06.2019).
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень : Закон України від 22.11.2018 р. № 2617-VII. Набрання чинності: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19> (дата звернення 10.06.2019).
4. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/GH5M77LA?an=3> (дата звернення 06.06.2019).
5. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII / *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 15.06.2019).
6. Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06.07.2017 р. № 570. Дата оновлення: прийняття від 06.07.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17> (дата звернення 10.06.2019).
7. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 07.07.2017 р. № 575. Набрання чинності 29.08.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17>
8. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. Дата оновлення: 01.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#n8> (дата звернення 10.06.2019).
9. Яковлев Р.М., Мулявка Д.Г. Реформування органів досудового розслідування в Україні : монографія. Ірпінь : Університет ДФС України, 2017. 196 с. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/2816/1/3052_IR.pdf (дата звернення 10.06.2019).
10. Мамка Г. Туманне майбутнє розслідування дрібних злочинів в Україні. URL: <http://novavlada.info/gosudarstvo/argument/kolonki/tumanne-maybutnie-rozsliduvannya-dribnih-zlochiviv-v-ukrayini> (дата звернення 10.06.2019).
11. Про затвердження Порядку проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції : Постанова Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2018 р. № 58. Дата оновлення : прийняття від 07.02.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/58-2018-%D0%BF/ed20180831#n10> (дата звернення 10.06.2019).
12. Євген Кропивін – експерт групи з реформування органів правопорядку Реанімаційного Пакету Реформ. Реформа кримінального блока полици: проблемы и перспективы. URL: https://zn.ua/internal/reforma-kriminalnogo-bloka-policii-problemy-i-perspektivy-253736_.html (дата звернення 10.06.2019).